

ایران برگ‌های برنده خود در عراق را از دست می‌دهد

— احمد هاشمی

سه شنبه، ۲۴ ام تیر، ۱۳۹۳

منبع این مطلب [بی بی سی فارسی](#)

نویسنده مطلب: [احمد هاشمی](#)

Share

مطالب منتشر شده در این صفحه نمایانگر سیاست رسمی رادیو زمانه نیستند و توسط کاربران تهیه شده اند. شما نیز می‌توانید به راحتی در تریبون زمانه [عضو شوید](#) و مطالب خود را منتشر کنید.

ایران برگ‌های برنده خود در عراق را از دست می‌دهد

محل انتشار: بی بی سی فارسی

هاشمی

احمد

سیاسی

تحلیلگر

زمانی که آمریکا در ائتلافی نانوشته و یا به عبارت دقیق تر همپوشانی منافع راهبردی اش با ایران برای ایجاد عراقی باثبات و امن، زمینه های نخست وزیری نوری المالکی در سال ۲۰۰۶ را فراهم کرد کمتر ناظری باور می کرد تهران و واشنگتن، در خصوص لزوم کنار رفتن مالکی از قدرت هم، با یکدیگر هم نظر باشند. آمریکا وجود یک دولت مرکزی قدرتمند شیعه در بغداد را برای درهم شکستن مقاومت بازماندگان حزب بعث، سرکوب القاعده و حتی خلع سلاح کردن شبه نظامیان موازی شیعه از جمله گروه صدر ضروری می دانست و بدین ترتیب دولت مالکی بطور فزاینده‌ای تقویت شد و توانست شبه نظامیان شیعه رقیب را از جمله در بصره و شهرک صدر بغداد سرکوب کرده و با در هم کوبیدن جنگجویان القاعده، در مناطق سنی نشین عراق هم امنیت نسبی برقرار کند.

با آغاز ریاست جمهوری باراک اوباما در ژانویه سال ۲۰۰۹ و از دستور کار خارج کردن پرونده عراق به عنوان یکی از دغدغه های اصلی سیاست خارجی آمریکا و تعیین جدول زمانی خروج نیروهای نظامی این کشور از عراق و سپس افغانستان، اقدامات و مداخلات ایران سیر صعودی به خود گرفت. چند روز پس از سفر جو بایدن، معاون رئیس جمهور آمریکا به بغداد در ۳۰ آگوست ۲۰۱۰ برای شرکت در مراسم پایان ماموریت جنگی نیروهای آمریکایی در عراق، سردار قاسم سلیمانی، فرمانده سپاه قدس، رهبران و چهره های منتفذ عراقی اعم از عرب و کرد را به تهران فراخواند تا به آنها بگوید حضور آمریکا رو به کاهش، اما نفوذ ایران در عراق رو به افزایش است.

آقای سلیمانی به میهمانان خود گوشزد کرد آمریکا روزی عراق را ترک خواهد کرد ولی ایران همیشه همسایه این کشور باقی خواهد ماند و سپس پیشنهادات خود را مطرح کرد که از جمله شامل تداوم نخست وزیری نوری المالکی و ابقای جلال طالبانی بر ریاست جمهوری عراق بود. او در آخر تاکید کرد آن دسته از رهبرانی که همکاری کنند از مزایای حمایت سیاسی و مالی ایران برخوردار می شوند و آنهایی که با خواست جمهوری اسلامی مخالفت کنند با عواقب سنگینی روبرو خواهند شد.

فراز	و	فرود	سیاست	خارجی	ایران	در	عراق
------	---	------	-------	-------	-------	----	------

با وجود موفقیت ایران در برسرکار آوردن یک دولت شیعه دوست، آشفتگی سیاسی و امنیتی امروز در عراق نشان دهنده آن است که جمهوری اسلامی به علت عدم برقراری موازنه با تمام نیروهای عراقی و در پیش گرفتن شیعه گرایی، نتوانست در هدف غایی خود که همانا حفظ و تثبیت دولت مرکزی قدرتمند شیعه در بغداد باشد توفیقی حاصل کند.

به نظر می رسد جمهوری اسلامی در تحقق هدف اولیه خود یعنی روی کار آمدن دولتی شیعه و همپیمان در عراق موفق بود و عملا پس از سال ۲۰۱۱، و خروج نظامیان آمریکایی، واشنگتن نفوذ خود در عراق را تا حد زیادی از دست داد و عرصه را به ایران واگذار کرد. براندازی طالبان در افغانستان و رژیم بعث در عراق توسط آمریکا با منافع راهبردی جمهوری اسلامی هم راستا بود. پس از سال ۲۰۰۳ و برکناری صدام حسین، ایران به ترتیب دو تن از اعضای سابق سپاه قدس به نام های حسن کاظمی قمی و متعاقبا حسن دانایی فر (که متولد عراق است) را به عنوان سفیر در بغداد منصوب کرد که به همراه سردار سلیمانی، بیشترین تاثیر گذاری را بر فرایندهای سیاسی عراق داشتند. در این دوره ایران، عراق را به حیاط خلوت خود تبدیل کرد به طوریکه برای تمام تصمیم گیری های کلان در بغداد، سیاستمداران ریز و درشت عراقی مجبور بودند به رایزنی و جلب موافقت تهران بپردازند. گروه هایی از قبیل مجلس اعلای اسلامی عراق (که توسط ایران ایجاد و تامین مالی و تسلیحاتی شده و حتی شاخه نظامی آن سپاه بدر، در جنگ ایران و عراق بر ضد نیروهای عراقی جنگیده بودند)، حزب الدعوه نوری المالکی، جریان صدر (که سپاه مهدی هم شاخه نظامی آن را تشکیل می دهد) و نهایتا گروه های شبه نظامی کمتر شناخته شده ای از قبیل عصائب اهل حق و کتائب حزب الله (که هر دو گروه در سوریه در کنار حزب الله لبنان و نیروهای بشار اسد می جنگند) از جمله تشکل های شیعه تحت نفوذ ایران بودند که قدرت مانور گسترده ای برای تهران در داخل همسایه غربی اش ایجاد کردند.

بطور مثال در انتخابات سال ۲۰۱۰ لیست "عراقیه" متشکل از نامزدهای فراجناحی و سکولار به رهبری ایاد علاوی توانست ۹۱ کرسی از ۳۲۵ کرسی پارلمان را به دست آورد ولی در این برهه، ایران گروه های شیعه را به تهران دعوت کرده و مانع از تشکیل دولت توسط علاوی شد تا نوری المالکی را در قدرت نگه دارد. با وجود موفقیت ایران در برسرکار آوردن یک دولت شیعه دوست، آشفتگی سیاسی و امنیتی امروز در عراق نشان دهنده آن است که جمهوری اسلامی به علت عدم برقراری موازنه با تمام نیروهای عراقی و در پیش گرفتن شیعه گرایی، نتوانست در هدف غایی خود که همانا حفظ و تثبیت دولت مرکزی قدرتمند شیعه در بغداد باشد توفیقی حاصل کند.

سیاه	جامگانی	که	معادلات	منطقه	را	برهم	زندان
نوری المالکی که پیشتر سمت معاونت کمیته بعثی زدایی در پارلمان عراق را بر عهده داشت پس از نشستن بر تخت نخست وزیری با دستاویز پاکسازی بعثی ها، عملا رهبران اقلیت سنی و رقبای سیاسی خود را حذف کرد. بی اعتنائی به مطالبات اقلیت اهل سنت یکی از مشوق های اصلی افراط گرایی و ظهور شبه نظامیان تندرو در عراق می باشد که با پیشروی سریع خود در مناطق سنی نشین، معادلات قدرت در عراق را برهم زده و ضمن ایجاد بزرگ ترین چالش برای سیاست های فرقه گرایانه دولت نوری المالکی، موجبات ناکامی و شگفتی جمهوری اسلامی را	هم	فراهم	کرده	است.			
در یک تغییر خیره کننده دیگر در جهت گیری های منطقه ای، در حالی که ترکیه از خودگردانی بیشتر سنی ها و کردها در عراق پشتیبانی کرده و دیگر نگرانی چندانی برای ظهور کردستانی مستقل در مرزهای جنوبی خود ندارد، ایران و آمریکا همچنان خواستار دولتی یکپارچه در عراق هستند. ایران بازنده اصلی تولد کردستان مستقل	بازنده	اصلی	تولد	کردستان	مستقل		
کردستان عراق از دیرباز در قالب دو عشیره بزرگ طالبانی ها (بیشتر در سلیمانیه) و بارزانی ها (بیشتر در اربیل) اداره شده است. جلال طالبانی، رئیس اتحادیه میهنی کردستان که بطور سنتی در دایره نفوذ ایران بوده اکنون وضعیت جسمی مناسبی ندارد و حزب تحت رهبری اش در استان سلیمانیه دچار چالش های جدی بوده و حتی جنبشی بنام گوران (تغییر) باعث تضعیف بیشتر این حزب متحد ایران شده است.							

مداخلات سپاه قدس و رویکرد قاسم سلیمانی فرمانده آن، یکی از عواملی است که منجر به شوراندن اقلیت سنی در عراق شده است. در شرایط جاری، حتی در صورتیکه مالکی بر ماندن بر نخست وزیری هم اصرار کند دیگر جایگاه یک مقام قدرتمند شیعه که بتواند تامین کننده منافع تهران و واشنگتن باشد را ندارد و به همین دلیل، دو کشور ایران و ایالات متحده، با سابقه روابط خصمانه دیگر علائمی مبنی بر ضرورت جانشینی فرد دیگری با مالکی نشان داده اند.

از سوی دیگر، نیروهای پیشمرگه تحت امر مسعود بارزانی، رئیس حزب دموکرات و رهبر اقلیم کردستان عراق که بطور سنتی دارای مواضع نزدیکی با ترکیه است با دستاویز قرار دادن تهدید داعش، کرکوک و برخی مناطق مورد اختلاف دیگر را تصرف کرده و بیش از پیش قدرت را در اقلیم کردستان به دست گرفته و رقیب دیرینش، اتحادیه میهنی را بطور کامل به حاشیه برده است. از نکات شگفت انگیز تحولات اخیر این است که ترکیه از جایگاه مخالف سرسخت به حامی محتاط استقلال کردستان تبدیل شده و حتی اولین محموله های غیرقانونی نفت کردها را به دست مشتری های اسرائیلی شان رسانده است. بدین ترتیب، با تغییرات سریعی که در منطقه جریان دارد جمهوری اسلامی، نفوذ خود در کردستان را تا حد زیادی از دست داده و اربیل را به ترکیه واگذار کرده است.

مداخلات	سپاه	قدس،	عامل	تقویت	ایران	هراسی	در	عراق
شبه نظامیان تندروی سنی در عراق، شیعیان را صفوی، رافضی، مهدور الدم و دست نشانندگان ایران می دانند ولی ایران هراسی در افکار عمومی عراق صرفا به سنی های این کشور محدود نمی شود. بطور مثال جریانات شیعه عراق در موقعیت هایی از قبیل تصرف میدان نفتی فکه در استان مرزی میسان توسط ایران در دسامبر ۲۰۰۹ و								

حملات هر از گاه ایران به مناطق مرزی عراق لب به اعتراض گشوده اند. جایگاه تضعیف شده مجلس اعلای اسلامی عراق به عنوان تشکل سیاسی برساخته تهران، در چندین انتخابات سراسری و محلی، از دیگر نشانه های ایران هراسی در سرزمین بین النهرین است. می توان گفت مداخلات سپاه قدس و رویکرد قاسم سلیمانی فرمانده آن، یکی از عواملی است که منجر به ناراضی شدن اقلیت سنی در عراق شده است. در شرایط جاری، حتی در صورتیکه مالکی بر ماندن بر نخست وزیری هم اصرار کند دیگر جایگاه یک مقام قدرتمند شیعه که بتواند تامین کننده منافع تهران و واشنگتن باشد را ندارد و به همین دلیل، دو کشور ایران و ایالات متحده، با سابقه روابط خصمانه دیگر علانمی مبنی بر ضرورت جانشینی فرد دیگری با مالکی نشان داده اند.

تردید وجود ندارد معادله عراق آنطور که جمهوری اسلامی پیش بینی کرده بود پیش رفت و از آنجایی که مردم عراق، ایران را هم در رفتار دولت مالکی مقصر می دانند، احتمالاً جمهوری اسلامی، دیگر نخواهد توانست به تکتازی خود ادامه دهد، با وجود این همچنان به عنوان یکی از تاثیرگذارترین بازیگران خارجی در سیاست داخلی عراق باقی خواهد ماند.

<https://www.tribunezamaneh.com/archives/69235>

http://www.bbc.com/persian/blogs/2014/07/140712_l44_nazeran_iran_iraq_usa